

גירד מפתח ופתח לי את השינה", "העלות והבלות והמבולקות והמבוקות, וסחופות-השער, ושלוקות-הבשר ודלוקות-העין— / ימרחוהו בפוך ריסיהו / ויתעלפו ברפס בשרן סביב אשו הגלולה".

זוהי שירה חושנית מתפרצת, מגיעה עד כדי דיבוק בנקודות-שיא מסוימות, מזכירה סגנון-נות כתיבה של זרם-התודעה וגובלת בעיור-תים. החיים, הרגשות, הקשר בין אנשים, כולם סובבים את מעגל החיים והמוות, כשהחיים באים לביטוי בתאוות-בשרים, המוות—ברציחות, רטישות, דמים. גמישות הלשון והביטוי, החריזה והצילצול הם חלק בלתי-נפרד מן הזרימה הקולחת והרותחת של השירים האלה.

מהלכת מין תחושת-אימים בשירה, רדופה ונרדפת, מעוררת ענין, מדהימה: "הילד נרכן, מתחת לאבימו ואמו / שהרגומו זה את זו / מעל ראשו / וחרש התיפתה. / במפוחית-שליפה". (ע' 52, בשלמותו)

פה-ושם גולשת ההרפתקה היצירתי-הלשונית לתחום האקרובטיקה ומקפחת את משמעותה הארצית-הצבעונית הקיימת בשירים אחרים. גלישה זו טיפוסית לשירים הפותחים באקס-יומות, ב"הברקות פילוסופיות", באמרי-הכמה כגון: "אי-אפשר לדבר בטלפון ולהיות מה שתהיי בפגישה היפה"; או "למרות שאכלנו מן הפרי / האם אנחנו יודעים? האם אנחנו יודעים / אם אנחנו יודעים?"; או "להבין זה כמו להיות רעב ורווה", "כשלא טוב אסור לחשוב: אז עכשיו לא / אבל פעם... אבל פעם... אבל פעם יהיה. / כי מה שהיה הוא שיהיה", וגו'. ברבים מן השירים האלה מופעלים להטוטים מסוג "שושנה היא שושנה היא שושנה" וגו' שמפבר סר טעמים וחיידקים ונעשו מטבע שחוקה.

יפים בעיני השירים שבהם המשוררת מתר-כות בפיתוח תמציתי ורגיש של ענין אחד בשלמותו, כמו למשל "מיושימה": "טריט לי טריטלי / רוטט קול ציפור לי / ברמקול בלי עץ. / טרילי / רוטט לי / שפעם ציפור גם אני הייתי... / אך באוויר-הכסף / נחמץ בעצב / קול ציפור בלי עץ / טריטט לי טריטט / פ-ע-ים את הייתת". בשירים כמו

ה ש מ ש ה י ת ה

פגישה עם קובץ שירים, ובפרט עם קובץ ראשון, כמוה כפגישה עם אדם. אתה מניח את הספר מידך ועודך אוצר בכך את הלך-הרוח, תפיסת-העולם, הדמות השירית. לימים התחושה מתגבשת והולכת עד כדי הגדרה כמעט-של האדם, של שירתו.

לאחר קריאה חוזרת בספרה הראשון של צילה שמיר—טיול בתחום השירה, שהפך מסע-הרפתקות—נותרה בי תחושה שהאדם מאחרי השירה מתחבא בתוכה כבתוך הר-געש ומעדיף להשליך ולידות בי את הלבה ואת האש והגפירות, אך מלבד העובדה שהוא אוהב להשליך דברים שכאלה כמעט אין הוא ידוע לי. הספר גירה את סקרנותי לגבי הכותבת עצמה, להכירה באופן בלתי-אמצעי. שכן חרף גילוי-הלב, ההתפרצויות המשוחררות והפראיות, ההתבטאות שאין לה מעצור-רים ומסגרות, אין הדברים מתישבים כדי יצירת דמות מוגדרת או ברורה של המשוררת.

אלה הם שירים בלתי-שיגרתיים בתנופתם, באנרגיה שלהם, במאזויריות ובחדות ההבעה. צבעיהם עזים—שחור-אדום-לבן, פורצים את גבולות הלשון, את גבולות הנוף: "מיגואל בעל שריר הפטיש / לקח את הגדי וריטשו אל ההר / דאנג, דאנג, דאנג! / מיגואל בעל שפתי החזיר / לקח נערה ונעץ בה שריר / דאנג דאנג— / לדם. / וזרם הדם בכאר—/דין דון. / והשקוהו בנות ביין שחור / דאנג-דונגג". (ע' 27)

השירים מאוכלסים נשים, גברים ובעלי-חיים שחינויותם, מיניותם, תאוותם, כוחם הם סימניהם. כך אנו מוצאים איכר-גרם, את מימולה זימולה הוואנה מצוענלה, את מיגואל בעל דם הברזל, את אבא שימפוי מארץ יפאן, ועוד ועוד. אנו מוצאים זאבים ושוורים, וכן מבחר בלתי-נדלה של פעלים אקטיביים קיצוניים ודימויים צעקניים: "השוקיים נפערו בפישוק סרטני", "בדלת

* צילה שמיר: השמש היתה אם הם רצו (שירים); ספרית הפועלים ומפעלי נייר חדרה, 1972; 100 עמ'.

סתיו מתכווץ. גשם ראשון. שלכת. שבוללים וחלונות. עורבים ונחילאילים, שוב תוכל לשמוע את שערן החול". מבוא זה אומר כבר הכל. הוא מבשר את היום ואת הלילה. הדם שבשמיים, בלב התכלת הנוהרת, הוא המוקד לתחושות החריפות אשר בלב הדמויות.

לאחר פתיחה זו מתמשכת העלילה בהגיגה הפנימי, עד שהיא באה אל הקץ הטראגי. אך אין טראגיות זו שלטת בכל דרכו של הסיפור. כדי להסיח את הדעת כביכול פונה תלפו לעניינים צדדיים, ואז הטראגדיה מוזחת ומפנה מקומה לאירועים ממין אחר לגמרי. הקשר העלילתי נשמר באמצעות דמותו של האח אהוד, שלכאורה רחוק הוא מהיות הדמות המרכזית בעלילה, אך למעשה הוא גיבורה הנעלם והגלוי, והמחשת מותו כטייס מוצגת בסופה ובראשיתה של העלילה באורח עזרושם.

אותו הווי ארצישראלי "עתיק" שמור בס"י פורי-צפת של גדעון תלפו, שבהם ריחותיו של היישוב הישן מבשמים את האווירה. יודע המחבר "לערבב" אותם עם כתיבתו המודרנית ולהסתייע בהם בהעלאת דמויות חיות, ערניות, המעשירות את העלילה. "סבא קצר" אפיים" הוא טיפוס מוצק ונוקשה, ועם זאת מעורר-חיבה.

בסיפורים האחרים מפליג תלפו למרחקים כדי לתאר (מנסיבונ, כנראה) אנשים העומדים לגורלם על אדמת-נכר. צביון המקום ממלא גם כאן תפקיד חשוב בהעלאת נפתות ליהן של דמויות, אלא שבנופים אלה אין המחבר שולט באותה מידה שהוא שולט בנופי ארצו שלו. לא פעם מתעורר כאן הרושם שתלפו לא עיכל את גיבוריו ואת עלילותיהם די-הצורך.

אביב מוקדם בעיר

ד"ר ואלריה שטארק ידועה מספריה הקודמים ומסיפוריה על חיים ועל מוות במחנות השמדה נאציים. בספרה "אביב מוקדם בעיר"

זה התמודדה המשוורת עם החומר ולא הרשתה ליצר-המליים וההמצאות לדחוף את השיר למורדות ולפסגות שיפורוהו לכל רוח. ז. ג.

מירודים

סיפוריו של גדעון תלפו באים לתאר מצבים מוגדרים שמהם יש ללמוד על הנפשות הפועלות. דרכו התיאורית מתכוונת לרכו את הזרקור באירועים חד-פעמיים, המחזיקים בתוכם את המפתח לעלילה חלקית ובלתי-מושלמת. האפיקה הקצרה מסייעת בידי תלפו להרחיב את היריעה ולהסביר את כוונותיו, בנוסף לאווירה המלאה גונים רבים. לפעמים—כשהוא מפליג אל זכרונותיו המעורגים גנים בנוף הארצישראלי—הוא משחזר את מראות ילדותו ומצייר בצבעים עזים את תחושותיו מאותם הימים. בסיפורים העוסקים בהזוה מעלה תלפו רגעי-משבר ועושה אותם אבני-פינה שלחשיפת הדמויות ולניתוח איש-יותו. בשני סוגי הסיפורים שבקובץ אשר לפנינו מגלה תלפו כשרון ניכר ויודע הוא לרקום את רקמתו של הסיפור הקצר.

בכל עלילה משתדל המחבר להתאים את הסגנון לדמויות ולפעילותן, בתיאורים ממחזי-הילדות נשאר הוא נאמן להווי של פתח-תקוה. עצם הפתיחה של הסיפור "שערן החול" מלאה כבר מראות וקולות של ראשית ושל אחרית, של חיים ושל מוות, המקיפים את העלילה. "רטט שחרית, קרן אור מפנות, כתמי זהב, שמש גדולה ותכלת זוהרת כמו עדי-בליקן, וכבר דמדומים, דם בשמיים. וכבר קדרות, אימה חשכה וצמרמורת בלב. הנה כך כלה האור. אוזל, נמוג, כחלום. הד בשדות רחוקים. משק כנפי ציפור-נוד. הארון גם הוא מורד מהר מדי. נקישות מעדרים, העפר נות' נהי-קולו. רגבובי, שחור, תחוח. עפר-מוות. העלים מפרכסים צהובים, כפתקי-ניחומים, רחף וענזח על פרחי-הטיס, המדג-לים רובים בעמידת-דום אבלה, המיית-רוח.

* גדעון תלפו: מירודים מפורט-סעיד (סיפורים); הוצאת אגודת שלם, ירושלים, 1972; 172 עמ'.

* ואלריה שטארק: אביב מוקדם בעיר (רומן); הוצאת עקד, 1972; 278 עמ'.